

KST/KU
Per Arne Håkansson
per-arne.hakansson@socialstyrelsen.se

Pilotverksamhet med stödtelefon för våldsutövare och yrkesverksamma

Regeringsuppdraget

Socialstyrelsen har lämnat statsbidrag till Länsstyrelsen i Stockholms län för att stödja utvecklingen av en pilotverksamhet med en stödtelefon för yrkesverksamma samt ej frihetsberövade män som har utövat eller riskerar att utöva våld mot närstående. Länsstyrelsen har erhållit fyra miljoner kronor (3 986 199 kr) i ersättning för kostnader under 2018. I väntan på redovisning av årets kostnader har länsstyrelsen beviljats ytterligare fem miljoner kronor i statsbidrag.

Socialstyrelsen ska enligt sitt regleringsbrev för 2018 (S2018/01460/FS) följa länsstyrelsens arbete med stödtelefonen och under 2019 lämna en delredovisning av arbetet till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 december 2020.

Syfte

Syftet med pilotverksamheten är att pröva möjligheterna att genom information, stöd och rådgivning per telefon få personer som utövar eller riskerar att utöva våld i nära relationer att söka behandling.

Det operativa arbetet

Länsstyrelsen i Stockholms län har uppdragit åt stiftelsen Manscentrum i Stockholm att driva stödtelefonen och genomföra rådgivningssamtalen. Manscentrum har hyrt och utrustat en lokal och anställt fyra personer på tre tjänster för ändamålet. Det operativa arbetet startade den 4 februari 2019.

Stödtelefonen har fått namnet Välj att sluta och har numret 020-555 666. Den riktar sig både till dem som utövar våld och till yrkesverksamma. Privatpersoner kan ringa anonymt.

Metodutveckling

I regeringsuppdraget sägs att ”Socialstyrelsen ska följa länsstyrelsens arbete i syfte att tillvarata resultaten i Socialstyrelsens eget metodutvecklingsarbete rörande våldsutövare enligt regeringsbeslut II:5 den 23 februari 2017 (S2017/01221/JÄM)”.

Pilotverksamheten kommer att ge kunskap om vilka grupper som ringer till en stödtelefon, vilken situation personerna befinner sig i och vilka behov av stöd

och hjälp de har. För att systematiskt samla sådan information har länsstyrelsen, Manscentrum och Socialstyrelsen tillsammans utarbetat ett formulär som fylls i av rådgivarna under och efter samtalen. Dokumentationen gäller bland annat den omedelbara anledningen till samtalet, om den som ringer har utövad våld, utsatts för våld eller är yrkesverksam, typer av våld, vilka som har utsatts, andra problem hos våldsutövaren, barn i familjen, tidigare kontakter med vård, omsorg och behandlingsverksamheter, vilken verksamhet rådgivaren hänvisar till, ålder, kön och andra bakgrundsdata. Dessutom gör rådgivarna fria anteckningar. Namn och andra uppgifter som skulle göra det möjligt att identifiera en person dokumenteras däremot inte. Dokumentationen förvaras på Manscentrum, där den kommer att sammanställas och analyseras av Socialstyrelsen inför slutredovisningen av uppdraget.

Förberedelser

Stödtelefonen riktar sig i första hand till invånare i Stockholms och Skånes län. Inför starten av stödtelefonen genomfördes ett omfattande förberedelsearbete.¹

En kartläggning gjordes av vilka kommuner i de två länen som erbjuder behandling till personer som utövar våld i nära relationer. Kartläggningen visade att alla de 40 kommunerna och stadsdelarna i Stockholms län erbjuder sina invånare specialiserad behandling för våldsutövare. Sex av kommunerna hänvisar dock till Manscentrum i Stockholm, som är en regional verksamhet. Av Skånes 33 kommuner erbjuder 21 specialiserad behandling i den egna kommunen eller genom samverkan med en annan kommun. De övriga 12 kommunerna erbjuder istället stöd genom individuella samtal inom ramen för ordinarie socialtjänst. I Skåne finns inte någon regional verksamhet.

Möten där stödtelefonen presenterades och diskuterades hölls med behandlingsverksamheter för våldsutövare i de två länen, det vill säga, verksamheter som rådgivarna nu hänvisar till. Möten för att sprida information om stödtelefonen hölls också med andra yrkesverksamma som kommer i kontakt med våldsutövare och våldsutsatta, som personal i hälso- och sjukvården, socialtjänsten, polisen, Kriminalvården och kvinnojourer.

Stödtelefonen förbereddes också genom att personal på Manscentrum och länsstyrelsen i Stockholms län fick utbildning av grundaren av Respect Phone-line i London, där verksamheten har bedrivits i 15 år.²

Dessutom gjordes en rättsutredning för att klarlägga rådgivarnas möjligheter och skyldigheter att göra orosanmälningar och polisanmälningar.

Lansering

När stödtelefonen startades spreds information till allmänheten på flera olika sätt: annonser i kollektivtrafik och på utomhustavlor, i digitala kanaler, sociala medier och på nyhets- och sportsajter, artiklar i tidningar och tidskrifter, och trycksaker, affischer och annat som beställdes av över 300 yrkesverksamma.

En särskild hemsida skapades också med information om stödtelefonen och vilken hjälp rådgivarna kan ge (www.valjattsluta.se).

¹ Rapport om uppbyggnad och den första tidens drift av telefonlinje för personer som utövar eller riskerar att utöva våld i nära relationer. Länsstyrelsen i Stockholms län, 2019.

² <http://respectphonenumber.org.uk>

Tio månaders samtal

Under de första nästan tio månadernas drift av stödtelefonen fram till den 25 november i år kom det in 505 samtal. Ungefär hälften kom från personer som upp-gav att de hade utövat psykiskt eller fysiskt våld mot närstående, dock sällan grovt fysiskt våld eller sexuellt våld. Cirka en femtedel i denna grupp var kvin-nor. Våldsutövarnas medelålder var 37 år, och ungefär hälften hade barn. Det stora flertalet hänvisades till en behandlingsverksamhet.

En del som hade utövat våld befann sig själva i en krissituation när de ringde. De kunde nyligen ha utfört handlingar av ett allvarligare slag än tidigare, som att första gången ha använt fysiskt våld, eller ha mött nya negativa konsekvenser, som att partnern talade om separation. De ville exempelvis diskutera sin situa-tion, få råd om vad de skulle göra och få information om vilken hjälp de kunde få. En del var oroliga för att deras barn skulle omhändertas om de tog kontakt med socialtjänsten, en oro som ofta kunde dämpas under samtalet. Det var inte ovanligt att de som ringde uttryckte sin tacksamhet för att bli tagna på allvar och bemötas med respekt.

Bedömning

Stödtelefonen fyller av allt att döma ett angeläget behov. Ungefär hälften av dem som ringde för att de hade använt våld mot närstående hade inte sökt hjälp för sitt våldsbeteende tidigare. Många kände inte heller till någon verksamhet där de kunde få sådan hjälp.

Antalet samtal till stödtelefonen kan jämföras med antalet till den brittiska motsvarigheten under dess första tid.³ Respect Phonenumber fick i genomsnitt unge-fär 100 samtal per månad, medan Välj att sluta fick ungefär 50. Samtidigt vände sig den brittiska telefonlinjen till en befolkning på cirka 60 miljoner och den svenska till 3,6 miljoner i Stockholms och Skåne län. I denna jämförelse står sig den svenska pilotverksamheten väl.

Det kan också konstateras att stödtelefonen med sin nuvarande bemanning har kapacitet att ta emot fler samtal. En utvidgning av pilotverksamheten till ett större geografiskt område skulle dock förutsätta nya informationsinsatser.

Många av dem som ringde hade fått kännedom om stödtelefonen via internet och reklam i lokaltrafiken. Länsstyrelsen och Manscentrum har gjort stora an-strängningar för att även personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska förmedla information om telefonen till patienter och brukare. I dessa stora orga-nisationer kan det dock finnas vissa svårigheter att nå ut med informationen så länge stödtelefonen inte är en permanent verksamhet.

En viktig erfarenhet från pilotverksamheten är att cirka en femtedel av dem som ringer för att de själva har använt våld är kvinnor. Andelen kan delvis bero på att kvinnor kan ha ett mindre motstånd mot att söka denna typ av stöd och hjälp än män, vilket har visats gälla för problem med bland annat psykisk ohälsa.⁴ Att även kvinnor ringer visar att länsstyrelsens val av både kvinnliga

³ A. a., Länsstyrelsen i Stockholms län, 2019.

⁴ Osika Friberg I. Women's and men's health care utilisation from a cost perspective [dissertation]. Gothenburg: Department of Public Health and Community Medicine, Institute of Medicine, Sahlgrenska Academy at University of Gothenburg; 2018.

och manliga våldsutövare som målgrupp för stödtelefonen motsvarar ett verkligt behov.